

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio quarta. Vtrum sententia excommunicationis iniustè lata liget.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

sum ego oim timentium te, &c. Alio modo ex intentione facientis. Primū valorē non potest excommunicatio excludere: quia si sit iusta nō tollit charitatē, sed ablatam supponit. Cūm non debeat fieri nisi pro peccato mortali quod tollit charitatē, ut postea dicitur. Secundū autē valorē qui est ex intētionē facientis excludit excommunicatio, ut dictū est prius. Habemus igitur quid sit excommunicatio.

6 Patet etiā q̄ rationabiliter fertur ab ecclesia, quia iudicium ecclesie debet conformari iudicio Dei quantum potest, Deus autē dupliciter punit peccatores, ut eos a peccato retrahat. Vno modo flagellis castigando. Alio modo auxilia subtrahendo: quibus subtractis homo infirmitatē cognoscit, ut sic humiliatus ad Deū redeat a quo superbus discessit, ergo Ecclesia hunc modum feruare debet in iudiciis, quā prout est possibile, debent esse ad correctionem delinquentium, feruat autē hoc in excommunicatione: in quantum enim separat excommunicatum a communione fidelium, ut erubescat imitatur iudicium diuinū quo per flagella castigat, in quantum autē separat eum a suffragiis spiritualibus imitatur diuinum iudicium quo Deus hominem sibi relinquit, ut per humilitatem seipsum cognoscēs redeat ad Deum, propter quod Ecclesia Romana rationabiliter fert in certis casibus sententiam excommunicationis, habens hoc ex iure diuino Mat. 18. vbi Christus loquitur de correctione fratris delinquentis. Et concludit: si autem Ecclesiam non audierit sit tibi sicut ethnicus & publicanus. Et Apostolus. 1. ad Corint., quosdam excommunicauit. Et sic patet primum.

7 DE Secundo autē, scilicet pro quo debeat ferri excommunicatio dicendum est, q̄ non debet ferri nisi pro peccato mortali nec pro omni, sed pro contumacia. Ratio primi est, quia excommunicatio maior de qua loquimur separat a cōmunionē fidelium quantum ad omnē actum legitimum, sed ab hac nullus est dignus separari nisi priuatus charitate per quā est cōmuniō fidelium, nec aliquis priuatur charitate nisi per peccatum mortale, ergo &c. Ratio secundi est, quia cū excommunicatio introducta sit, ut medicina spiritualis pro correctione delinquentium, sicut proceditur in medicina corporali sic debet procedi in excommunicatione, sed in medicina corporali procedendum est inchoando a medicinis leuioribus ne natura nimis grauetur. Postremo verō vtendum est fortioribus medicinis, ergo similiter in ferenda excommunicatione quę est maxima pœna ecclesiastica & quasi extrema medicina prius vtendum est admonitionibus & cōminationibus tanquā leuioribus medicinis. Et vltimo si contumax fuerit potest excommunicari. Est autem contumax triplex. Si vocatus ad iudicium venire contemnit, vel si veniens sine licentia recedit, vel persistēs in iudicio, sententię iudicis non obedit: & talis contumacia locum habet in excommunicatione quę fertur ab homine: in sententia autem quę est lata a iure non habet locum, quia ibi damnatur factum & non aliqua persona nisi quatenus incidit in factum damnatum, & ideo statutū ex se habet vim monitionis, ut reputer legitime cōtumax qui non obedit statuto, & propter hoc sententiā incurrat.

8 Ad primum arg. dicendum est q̄ nullus de cuius salute non desperatur tradendus est in manus hostis tanquā ab eo exterminandus, sed potest tradi quasi flagellandus ut a culpa respiciat, & sic fit per excommunicationem & non amplius.

9 Ad secundum dicendum quodd maledictio quę consistit in optatione pœnę non est licita, & sic loquitur Apostolus. Sed maledictio quę est optatio pœnę ad correctionem delinquentis est licita & sancta: sic enim pœnę sunt medicina vtilis, & istud fit per excommunicationem quę est pœna medicinalis.

QVÆSTIO QVARTA.

Verū sententia excommunicationis iniuste lata liget.

Ad secundum sic proceditur, & arguitur quodd sententia excommunicationis iniuste lata liget, quia per excommunicationem protectio & gratia dei subtrahitur, ut dicit Magister in litera, sed protectio & gratia Dei non potest iniuste ab aliquo subtrahi: cū non possint subtrahi nisi a Deo qui nihil iniuste agit, ergo sententia iniuste lata non nocet nec ligat.

2 Item Greg. dicit. n. q. 3. cap. ipse se ligandi. quodd ligandi siue soluendi potestate se priuat qui hanc pro sua voluntate non pro subditorum moribus exercet, sed sententia lata ab eo qui priuatus est potestate non ligat, ergo &c.

3 Ad idem est quod dicit Gelasius papa loquens de iniusta sententia sic: cui illata est sententia, deponat errorem & vacua est & iniusta. Et tanto curare non debet, quanto apud Deum & ecclesiam neminem potest grauare, & habetur. n. q. 3. cap. Cui illata.

4 IN CONTRARIUM est quod dicit Canon Greg. n. q. 4. cap. 1. quodd sententia pastoris siue iusta siue iniusta tenenda est & timenda.

5 RESPONSIO. Circa quæstionem istam videntur da sunt duo. Primū est illud quod principaliter quæritur, videlicet verū sententia iniusta liget. Et quia quandoq̄ sententia est iniusta ex parte iudicis, ideo secundo videbitur quis potest excommunicare, & quis potest ab excommunicatione absoluerē.

6 Quantum ad primū sciendum est q̄ sententia, aut est sic iniusta quodd ipso iure est nulla, aut licet sit iniusta non tamen est nulla. Si sit iniusta sic, quodd ipso iure est nulla, sic non est timenda, quia non ligat: quodd enim nihil est, ligare non potest. Potest autem esse nulla, vel ex parte iudicis, quia fertur a non suo iudice, vel ex parte iudicati, quia legitime appellauit ante sententiam, & redit aliquo modo in idem, quia legitima appellatio interposita eximit appellantem a iurisdictione alterius, vel ex parte excommunicationis, quia fertur iuris ordine prætermissio: talis enim ordo iuris potest prætermitti q̄ sententia nulla est, sicut si participans cum excommunicato excommunicetur non præmissa admonitione, extra de sententia excom. Statuimus lib. 6. Et in quibusdā aliis casibus potest etiā esse iniusta ex parte cause: pro qua fertur, quia si contineat manifestum errorem nulla est sententia, nisi quodd error ille, vel est manifestus omnibus, ut si dicatur, excommunico te, quia credis in deum. Et talis sententia non est timenda nec in publico nec in priuato. Si verō error non sit omnibus manifestus, quia forte in tali materia est de qua pauci sciunt iudicare, tunc sententia tenenda est in publico propter scandalum communis quę credit eam iuste latam, sed in priuato non est timenda dummodo constet quodd sit erronea. sub hoc autem non comprehenditur sententia quę fertur contra illū qui conuincitur in iudicio per testes secundum ordinem iuris licet sint falsi, ex quo probatū est sufficienter contra eum. Si autem sit sententia iniusta, sic tamen quodd non sit nulla: quia forte fertur a iudice male affecto contra reum, cū ex ira vel odio, vel quia prætermittitur aliqua solennitas iuris quę non reddit sententiā nullam, vel probatur per testes contra quos nō excipitur licet falsi sint, aut in quibusdā similibus casibus, tunc sententia talis ligat, quia vera sententia est quoad iudicem & iuris ordinē: sed condemnatus si est innocens in sustinēdo meretur, nec est ei aliquod damnum nisi contemnat.

7 Quantum ad secundum videndum est primo quis possit excommunicare, & secundum quis possit ab excommunicatione absoluerē. Quantum ad primum sciendum est q̄ ferre sententiam excommunicationis non pertinet ad secretum iudicij potestatis in quo agitur causa inter deum & hominē corā sacerdote, & de quo sacerdos nihil potest verbo vel signo aliquid manifestare aliis: ad talem enim

enim iudicem solum pertinet solvere vel ligare hominē quantum ad conscientia & respectu dei. In foro autē iudici exterioris agitur causa hominis ad hominem. & ideo illa quæ obligant hominē in cōparatione ad alios homines pertinent ad forū publicum exterioris iudicii. Et quia per excommunicationē homo separatur a cōmunionē fidelium, ideo excommunicatio pertinet ad prædicū forum propter quod illi soli qui possunt reddere ius inter partes in foro contentioso, possunt ferre sententiā excommunicationis, & talis est Papa iure ordinatio super omnes Christianos, & quilibet Episcopus super omnes sibi subditos. Et quia ea quæ sunt iurisdictionis ordinariæ possunt aliis committi, ideo delegati ab Episcopis possunt ferre sententiā excommunicationis & multo magis delegati à Papā qui etiā ex quadam prærogatiua possunt subdelegare, & subdelegati ab eis possunt excommunicare: plures etiā alii possunt excommunicare ex privilegio sibi concessio, vel ex consuetudine legitime obienta, quia talis cōsuetudo dat iurisdictionē. Dicunt etiā quiddā & rationabiliter quæ cumq; per electionē assumitur ad regimen alicuius collegii, vt Abbas, vel prior quando fit per electionē seu Decanus & quiq; alii cōsimiles possunt ferre sententiā excommunicationis in suos subditos: possunt enim inter eos dicere ius. Et quia iudiciū redditur in inuiriū & sine cōhibitione vana esset iurisdictionē, ideo oēs tales possunt per censurā ecclesiasticā subditos cōhibere. Quis autē possit absolute re à sententiā excommunicationis? notandum est quædā est sententiā iuris, & quædam hominis: quædā etiā est sententiā excommunicationis maioris, & quædā minoris: ab omni sententiā maioris excommunicationis lata à iure potest Episcopus absoluerē subditos suos, nisi conditor Canonis expresse retinuerit sibi absolutionē, nec aliquis inferior Episcopo potest à tali sententiā absoluerē nisi esset ei specialiter commissum. Vnde quanuis aliqui quandoq; senserint quod prius sacerdos possit absoluerē Paræciam à sententiā maioris excommunicationis cum ius excommunicationis non retinuit sibi conditor canonis, hoc tamen non est verum, nec falcitur aliquo iure, vel probabili ratione.

Et dominus Biterren. in opere quod fecit de sententiā excommunicationis & interditi narrat, quod in cōpilatione sexti libri decretalium dominus Ebreduen. & dominus Richardus de Senis tunc vicecancellarius Romanę curiæ, & dictus dominus Biterren. simul existētes coram domino Bonifacio, & conferentes de hac matēria consenserūt oēs & dominus Papa cum eis quod inferior episcopo nō potest absoluerē ab aliqua sententiā maioris excommunicationis lata à iure: à sententiā autem minoris excommunicationis quæ incurritur participādo cum excommunicatis non in crimine potest absoluerē nō solum episcopus, sed proprius sacerdos: vt habetur extra de sen. excom. cap. Nuper. A sententiā autem hominis vel iudicis potest absoluerē ille qui eā tulit, vel superior vel successor qui succedit in eodem officio, sicut à sententiā officialis si moriatur, vel amoueat potest absoluerē sequens officialis. In quibus autem casibus incurrit aliquis sententiā hominis seu iudicis non cadit sub aliqua arte, vel aliqua certa narratione: in quibus autem incurritur sententiā excommunicationis à iure lata cadit sub certa narratione iuris positivi, sed non pertinet ad eius dominium seu ad theologos illos casus enumerare, quanuis vile sit eos scire, vt euentur: propter quod ad præsens omittuntur, quia de ceteris est illos casus ad parrem habere, sicut per plures ex corpore iuris extracti sunt quæ eos interferere intra tractatum theologicum.

Ad rationes ante oppositas, dicendum est ad primam quod per excommunicationem nō subtrahitur protectio & gratia dei ab excommunicato: nisi quia subtrahuntur ei suffragia spiritalia ex intentionē ecclesiæ, & ideo si iniuste excommunicatur non ei subtrahuntur: quia licet non participet in suffragiis ecclesiæ ex intentione ecclesiæ orantis, participat tamen ex vi charitatis: si autem iuste excommunicatur subtrahitur ei protectio & gratia diuina, primo quidem propter culpam suam. Secūdo autem propter ecclesię sententiā.

Ad secundum dicendum quod dictum Greg. sic est intelligendum, quod potest se priuat. id est, dignum priuat

tione se reddit, tamen ipso facto non est priuat.

11 Ad tertium dicendū quod Gelasius loquitur de sententiā lata in casu in quo ipso iure nulla est: loquitur enim de sententiā lata à Dioscoro heretico, qui præfatus erat ab ecclesiā, & ideo neminem excommunicare poterat.

12 Ad argumētum in oppositum dicendum quod semper sententiā iudicis est timenda & tenenda, nisi in casu in quo constat quod nulla est, quia tunc non est sententiā, ergo &c.

QVÆSTIO QVINTA.

Vtrum scienter participans cum excommunicato peccet mortaliter.

Thom. in additionibus q. 23. per totum.

Secundo principaliter quæritur vtrum scienter participans cum excommunicato peccet mortaliter. Et videtur quod sic, quia nullus debet excommunicari: maiori excommunicatione nisi pro peccato mortali. vt patet ex præcedente quæstione, sed participans cum excommunicato nisi admonitus desistat debet excommunicari, ergo peccat mortaliter.

2 Item nihil impedit à perceptione eucharistiæ & aliorum sacramentorum nisi peccatū mortale. veniale enim ab hoc non excludit, sed participans cum excommunicato excluditur à perceptione eucharistiæ & aliorum sacramentorum, ergo &c.

3 Ad idem est quod dicit Inno. & habetur extra de his quæ vi metulvæ causa fiunt. cap. Sacris. vbi dicitur de quibusdam qui participauerūt cum excommunicatis, quod nō debuerunt hoc facere etiā pro vitāda morte, quia pro vitāda morte nullus debet peccare mortaliter: ista autē ratio nulla esset, nisi participare cum excommunicato esset peccatum mortale, quare &c.

4 IN CONTRARIUM arguitur sic, quod nullū omnino sit peccatū, quia magis sunt extra ecclesiā Iudæi & Pagani excommunicati, sed participare cū Iudæis & Paganis nullum omnino peccatū est, ergo nec cū excommunicatis. Item, ex quantitate pœnæ innotescit quæritas culpæ, sed participantibus cū excommunicatis non imponitur pœna tanquam pro mortale, ergo &c.

5 RESPONSIÓ. Aliquis potest cum excommunicato participare multipliciter. Vno modo sic, quod participet in crimine pro quo excommunicatur, & tunc nō est dubiū quod talis peccat mortaliter, cum consensus in peccatū mortale sit peccatū mortale: incurrit etiā similem sententiā. scilicet maiorem excommunicationē, vt habetur extra de sen. excom. cap. Nuper. & cap. Si concubine. Alio modo potest aliquis participare cum excommunicato non in crimine pro quo est excommunicatus, sed in aliis actibus cōmunibus. Circa quod vidēda sunt tria. Primum est qualiter & quot modis dicatur aliquis participare cum excommunicato. Secundum est, an participans cum excommunicato in casu non concessio peccet mortaliter. Tertium est, quibus personis & pro qua causa licitum est participare cum excommunicatis.

Quantum ad primum notandum est quod cum participare cum excommunicatis sit prohibitum nisi in certis casibus, & certis personis, vt infra dicitur, per modos participandi prohibitos possumus scire quot modis contingit cum excommunicatis non participare, illi autem modi cōtinentur in his versibus, quibus, Si pro delictis anathema quis efficiatur: Os, orare, vale, cōmuniō, mensa negatur. os, id est, osculum: orare quia non solum in ecclesiā, sed extra ecclesiā nō est cum excommunicato orandum: vale, quia excommunicatus nō est salutāndus, vel resalutandus: cōmuniō, nō solum in perceptione eucharistiæ, sed in quocunq; actu legitimo est ei deneganda: mensa, quia non est cum eo comedendum vel bibendum. Qualiter autem hæc sint intelligēda satis clarum est in aliquibus videlicet in primo: dicitur enim aliquis participare in osculo cum excommunicato qui osculatur eum, vel recipit ab eo osculum. Si autē aliquis excommunicatus osculetur Titium nō excommunicatum, & ego ante vel post osculor eundem Titium, nunquid propter hoc participat cū excommunicato in osculo: certe nō, quāuis osculatus sim eundē Titium quæ similiter ille excommunicatus fuerat